

IRODALOM.

I. Lapszemle.

A cserebogár pusztítása a langenbergi bajor kir. erdőhivatal kerületében az 1903. évben óriási mérvet öltött. A Melolontha vulgaris és hippocastani egész május havában rengeteg mennyiségben lepte el az ottani tölgyeseket és bükkösöket. Miután azonban a cserebogár már az előző években is óriási tömegekben lépett fel, időközben pedig úgy a csemetekertekben, mint a fiatal állabokban a pajor okozott tetemes kárt, amely pénzértékben évenként átlag 10.000 márkára becsültetett, a kormány nem zárkózott el az erdőhivatal azon indokolt kérelme elől, hogy a cserebogár pusztítására megfelelő hitelt engedélyezzen.

Puster erdőmester terve szerint első sorban a fiatalosokat kellett megvédeni, aztán a csemetekertekben a tojásrakást megakadályozni. A fiatalosoknak és általában a különösen veszélyeztetett állaboknak védelmére más mód nem kínálkozott, mint a tömegesen ellepett helyeken a bogarak összegyűjtése és pedig lehetőleg még a párzást megelőzve, hogy a jövőben való túlszaporodásnak is eleje vétessék.

Miután a barna bogarak az alomból vagy a fű közül igen nehezen szedhetők fel, 16—20 m² nagyságu fehér kendőket szerettek be. Ezekre rázták a bogarakat. A kendőkről vedrekbe és öntözőkannákba, ezekből pedig időnkint jó erős zsákokba öntötték a bogarakat. A megtelt zsákokat esténként a kerület 3 különféle helyén létesített „vesztőhelyre“ kellett szállítani. Itt nagy hordókba ürítették a bogarakat. Ha a hordó megtelt, egy hl. tartalom után 100 gr. szénkéneget öntöttek belé, amely a rovarokat rövid idő alatt megölte. A hullákat előkészített turfával és égetett mészzsel azonnal komposzthalomba rakták.

Megjegyzendő, hogy a bogarak gyűjtésére erős zsákokat kell alkalmazni, mert a vékony szövetükből könnyen kiszabadul a cserebogár. A zsákok rövid idő múlva igen undorítóak lettek és kimosásukra senkisésem vállalkozott.

A munka rendszeres végzése céljából az erdőhivatal területe megfelelő gyűjtő-kerületekre volt osztva, melyek mindegyikében egy-egy munkáscsoport működött, melynek az volt a feladata,

hogy a különösen veszélyeztetett helyeken nap-nap után a megjelenő cserebogarakat lehetőleg tökéletesen összegyűjtse. A rendes munkáscsoport 7 emberből állott és pedig egy csoportvezetőből, egy munkásból, aki a fákat rázta s e célból hosszabb és rövidebb horgokkal és mászóvassal volt ellátva, egy munkásból, aki a kannát és a zsákot vitte és végül 4 leányból, kik a ponyvát vitték és feszítették ki.

A munkavezetők este megfigyelték, merre rajzanak a cserebogarak legsűrűbben, hogy aztán csoportjukat korán reggel, a mikor a gyűjtés a legsikeresebb, mindjárt ezekre a helyekre vezessék. Este legkönnyebb felismerni, hogy merre vonul a bogár rövid rajzása közben. A megterhelt, lelógó ágakon egyébiránt már messziről meg lehet ismerni a tömegesen ellepelt helyeket. A munka reggel 4 órakor vette kezdetét és rövid megszakítással esti 8 óráig tartott, mi mellett a munkásoknak még átlag $\frac{3}{4}$ órát kellett a munkahelyig menniök. Gyermekek ily körülmények között természetesen nem voltak alkalmazhatók. A munkások napszámban dolgoztak és a munka tartama szerint $\frac{3}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ napszámot kaptak. Mennyiség után fizetve csak éppen a napszámnak megfelelő mennyiséget gyűjtötték volna össze a legkönnyebben elérhető helyeken és a gyökeresebb gyűjtés célja nem értett volna el.

Ha a munkások a kiszemelt munkatérre értek, a leányok a ponyvát a földön kiterítették, a horoggal ellátott munkás pedig az ágakat egyenkint vagy kisebb fáknál az egész törzset a ponyva fölé huzta és erősen megrázta. A fára fölmászni ritkán mutatkozott szükségesnek. A cserebogarak a fiatalabb fákat kedvelik. De a fák megmászása veszélyes és időrabló is volt és a fák megsérülésével járt, tehát csak akkor alkalmazták, ha valamely idősebb fán rendkívül sok volt a bogár.

Erős harmatnál a gyűjtés igen nehéz volt. A munkások csakhamar bőrig áztak és a ponyvák is oly nehezek lettek a viztől, hogy a leányok gyorsan fáradtak. Ily napokon ajánlatos néhány órával későbbben kezdeni a gyűjtést.

A ponyvákra hullott cserebogarakat középen összerázták s aztán a leányok kézzel tették át a vedrekbe vagy kannákba, a melyek fedővel voltak ellátva, hogy a bogarak ne repülhessenek

el. Napos meleg időben, különösen ha a nap a ponyvára süt, minden egyes fánál ki kell üriteni a ponyvát, mert különben sok bogár elrepül, hűvös időben, borús napokon több fáról lehet a bogarakat a ponyvára gyűjteni, a nélkül, hogy nagyobb számban elrepülnének.

Ha a bogarak magasabb fák koronáiban egyenletesen elosztva ültek, czélszerűnek mutatkozott két ily 7-es munkáscsoport egyesítése, ellenben egészen alacsony fiatalosokon a hetes csoportok is ketté váltak, de nem mentek el messze egymástól, hogy szükség esetén azonnal egyesülhessenek.

Igy folyt a gyűjtés május 27-ig. Ennek délelőttjén teljesen kielégítőnek mutatkozott a siker, az előző meleg napok következtében azonban 27-én este a cserebogár rajzása oly mérveket öltött, hogy a fák ágai a bogarak sokasága alatt, mint a bőventermő gyümölcsfák, mélyen lehajoltak. A bogarak ötösével-hatosával ültek egymás hátán, mert az ágakon és leveleken nem találtak helyet. A röpködő bogarak zümmögése hihetetlenül erős volt, úgy, hogy a vad sem hallotta a minden óvakodás nélkül közelítő embert és azt egészen bevárta.

Ekkor a munkások számát megkétszerezték és a munkaidőt meghosszabbították. Május 30-án 850.000 bogarat gyűjtöttek, összesen pedig $7\frac{1}{2}$ milliót.

A siker tekintetében kivált az biztató, hogy a leirt módon a bogarak a párzást megelőzően gyűjtettek össze.

A csemetekertek talaját a peték lerakása ellen karbolineumos vízzel öntötték. E végből egy 2 hl. nagyságu hordó vízbe 2 l. karbolineumot öntöttek és a folyadékot jól összekeverték. Mihelyt a karbolineum leülepedett, egy csapon, a mely 15 cm-re volt a hordófenék felett, öntözőkannákba csapolták a vizet és megöntötték az ágyasokat. A karbolineumos víz kellemetlen szaga állítólag távol tartja a peterakó cserebogarakat 5—6 napig. Ily időközökben tehát meg kellett ismételni az eljárást.

Összesen 2800 márkát költöttek a cserebogár pusztítására. A munkálatok sikere a jövőben fog kiderülni, de mindenesetre meg kell azokat ismételni, ha a cserebogár legközelebb ismét megjelenik. (Forstwiss. Cbl. 1904. V.)

II. Könyvismertetés.

Az erdei fenyő földrajzi elterjedése Északi- és Közép-Németországban. (*Die Horizontalverbreitung der Kiefer.*) Közli: *Dengler Alfréd dr. Neudamm, 1904.*

Ez a munka első része annak a közlemény-sorozatnak, mely „*Untersuchungen über die natürlichen und künstlichen Verbreitungsgebiete einiger forstlich und pflanzengeographisch wichtigen Holzarten in Nord- und Mittel-Deutschland*“ czim alatt jelenik meg és melynek célja a német erdészeti kísérleti állomások sok évi gondos vizsgálódása alapján, néhány erdőgazdasági és növényföldrajzi szempontból fontos erdei fánemnek természetes és mesterséges elterjedéséről tudományosan beszámolni.

Ezt a művecskét a luczfenyő, azután a jegenyefenyő, a bükk, juhar stb. fák vízszintes és magassági elterjedését tárgyaló hasonló munkák fogják követni.

A művecske az erdeifenyő elterjedésére vonatkozó irodalommal, annak ősi előfordulása helyével, mesterséges megtelepítésének történetével, a megejtett vizsgálódások módjával s azok rendszerével stb.-vel igen alaposan foglalkozik. Megtudjuk a többek között, hogy az adatokat 335, többnyire porosz állami főerdész-séggel egybekapcsolt megfigyelő-állomás szolgáltatta be, és hogy Poroszországban az erdeifenyő mesterséges megtelepítésének szükségességéről már 1569-ben megjelent könyvekben lehet olvasni, de hogy az első sikeres mesterséges megtelepítés csak az 1773. évben történt.

A munka részünkről különösen azért érdemel figyelmet, mert a Bécsben, 1893. évben, az erdészeti kísérleti állomásoknak nemzetközi összejövetelén hozott határozat értelmében az erdei fák vízszintes és magassági elterjedésének tudományos kutatása tudvalevőleg nálunk is évek óta folyik. *Cserny Győző.*

III. A könyvpiacz új termékei.

Dr. Tuzson János: *A bükkfa korhadása és konzerválása.* Budapest, 1904. 8°, 90 oldal, 16 képpel és 3 színes táblával. A m. kir. földművelésügyi miniszter kiadványa. Kapható Kilián Frigyes utóda könyvkereskedésében Budapest, Váci-utca. Ára 4 K.

Stark Dezső: *A vadászvizsla nevelésének, tanításának és használatának gyakorlati módszere.* Nagy-Kanizsa 1904. 16°, 42 oldal. Kapható a szerzőnél (Suhopolje, Verőcze mellett).